

18.jun, 2020.

Apel predsedniku Republike Srbije Aleksandru Vučiću:

Obnavljanje i unapređenje proizvodnih programa Instituta za transfuziju krvi Srbije i Instituta za virusologiju, vakcine i serume "Torlak" moraju biti prepoznati kao nacionalni prioritet

Gospodine predsedniče,

Uspešno suzbijanje prvog talasa pandemije Covid-19 je između ostalog, omogućeno i predhodnim višegodišnjim obnavljanjem velikog dela zdravstvene infrastrukture, izgradnjom kliničkih centara, rekonstrukcijom bolnica, domova zdravlja i nabavkom savremene opreme.

Međutim, stanje u Institutu za transfuziju krvi Srbije i Institutu za virusologiju, vakcine i serume "Torlak", kao strateškim ustanovama od kojih zavisi funkcionisanje celog zdravstvenog sistema je zabrinjavajuće i zahteva hitno reagovanje nadležnih institucija. Tim pre što aktuelna epidemija kao i visok rizik pojave novih infektivnih patogena ističu centralnu ulogu ove dve ustanove u odgovoru na buduće zdravstvene izazove.

Podsećamo da su ove ustanove posle 2000.godine, i pored višedecenijske uspešne tradicije, izgubile tehnološki korak i ušle u spiralu ubrzanog urušavanja proizvodnih kapaciteta. Pokušaji obnavljanja proizvodnje proteklih godina, i pored više donacija iz EU i WHO kao i namenskih kredita Evropske investicione banke i Svetske banke nisu dali zadovoljavajuće rezultate.

Institut za transfuziju krvi Srbije se nikada nije oporavio od pogrešne reforme koja je svojevremeno negativno ocenjena i od Odbora za zdravlje Skupštine Srbije **OVDE**. Proizvodnja krvnih derivata (albumini, imunoglobulini, itd) iz krvi domaćih dobrovoljnih davaoca je supstituisana uvozom derivata krvi nepoznatog porekla u godišnjoj vrednosti od više desetina miliona evra. Funkcionisanje transfuziološke službe je praćeno finansijskom dubiozom, brojnim aferama, i uništavanjem, uprkos visoke globalne tražnje, desetina tona dragocene krvne plazme domaćih davaoca usled smanjivanja prerađivačkih kapaciteta. **OVDE** Istovremeno, apsurd uništavanja plazme je praćen hroničnim nedostatkom krvi. Poslednji pokušaj unapređenja proizvodnje Instituta iz 2015.god. nije dao rezultat pošto je, po svoj prilici, komercijalni interes ponovo potisnuo javni. **OVDE**.

Institut za virusologiju, vakcine i serume "Torlak" je imao sličnu sudbinu u ovom periodu. Početkom veka, "Torlak" je bio među značajnim proizvođačima seruma i vakcina. Tako je 1999. i 2000. "Torlak" imao izvoz od po devet miliona dolara na godišnjem nivou za Indiju, Irak i druge zemlje. Međutim, između 2000. i 2003. gasi se proizvodnja interferona koji je bio registrovan lek, gasi se proizvodnja imunostimulatora torala, prevalura, poliflamina, BCG koji se koristio u lečenju karcinoma bešike, antibiogram tableta, vakcine

protiv gripa, oralne vakcine protiv dečije paralize i drugih dijagnostičkih preparata. [OVDE](#)
Napominjemo da se danas mnogi od ovih proizvoda uvoze po višestruko većoj ceni.
[OVDE](#) i [OVDE](#) .

Kriza dostupnosti specifičnih lekova u aktuelnoj pandemiji jasno pokazuje koliko bi nekadašnja a danas deficitarna proizvodnja (na pr. hiperimunog gamaglobulina ili humanog interferona) bila dragocena u lečenju hiljade obolelih od virusa SARS-CoV-2 u Srbiji ali i šire u regionu.

Zbog navedenog, mišljenja smo da obnavljanje proizvodnih kapaciteta po standardima dobre proizvođačke prakse u ove dve ključne karike zdravstvene infrastrukture treba da predstavlja investicioni prioritet ne samo sektorske, zdravstvene, već i državne politike.

Obnavljanje kapaciteta je moguće postići u roku od 18-24 meseca ukoliko ovom projektu državno rukovodstvo pristupi sa istim stepenom odlučnosti sa kojim je uspešno suzbijen Covid-19.

Navedeni period je dovoljan da se:

- Vrate/aktiviraju iskusni stručni kadrovi i edukuju mlađi za savremene biotehnološke proizvodne procese.
- Nabavi oprema, pre svega, iz onih zemalja koje su nam prve pomogle u kritičnim fazama epidemije. Kod Instituta za transfuziju krvi cena tehnologije za preradu krvi je jednaka godišnjem iznosu koji država daje za uvoz lekova iz plazme iz inostranstva pa je finansijska ušteda očita. Uz realno sagledavanje tehnoloških ograničenja, pozitivan efekat se može očekivati i kod Instituta "Torlak".
- Reorganizuje i stimuliše domaće dobrovoljno davalaštvo krvi čime bi se dobile sirovinske komponente iz poznatog izvora i time ostvarilo načelo sigurne krvi.

Postizanje optimalne funkcije ova dva Instituta omogućilo bi supstituciju velikog dela uvoza uz istovremeno leadersko pozicioniranje u regionu sobzirom da u okruženju više nema ustanova sa sličnim proizvodnim programom.

Treba naglasiti da je preduslov uspešnog restarta ovih ustanova dominacija državnog interesa nad trgovačkim i uvozničkim te javnog interesa nad privatnim što u poslednjim decenijama nije bio slučaj.

Gospodine predsedniče,

Odlučna reakcija države na novu globalnu političku, ekonomsku i zdravstvenu realnost izazvanu pandemijom Covid-19, po našem dubokom uverenju, mora uključiti i hitno obnavljanje i unapređenje preventivnih i kurativnih programa Instituta za transfuziju krvi Srbije i Instituta za virusologiju, vakcine i serume "Torlak". U današnjem svetu punom neizvesnosti, ovi Instituti kao domaći proizvođači mogu postati garant dostupnosti i samodovoljnosti vitalnih medicinskih proizvoda i time bitno ojačati zdravstvenu bezbednost građana Srbije.

Dr Draško Karađinović
koordinator
NVO Doktori protiv korupcije